

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetus, tel. 475-91. Talitus, tel. 468-24
TALLINN, Toomkooli 13.

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 18

Tallinn, 2. mail 1939

V aastakäik

SISU:

	Lk.
PÖLLUMAJANDUS	
Kanakasvatus Hollandis	318
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS	
Linaketrusvabrikute varustamine toormaterjaliga	322
Piimavedu raudteel 1938. a.	325
Kalakaubandus 1939. a. I veerandil	326
Lühinudiseid	327
PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Võiturg	328
Peekoniturg	328
Tapaloomade ja lihaturg	329
Toornahkade turg	329
Kanamunaturg	330
Piimaturg	330
Linaturg	330
Aedviljaturg	331
Kalaturg	331
VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID	
Sigade arv Saksas 1939. a. märtsis	332
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaaruanne	332
VÄLISMINISTERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Klaipedamaa eraldamise mõju leedu rahvamajandusele	333
Leedu kaupade eksport Marokosse	333
Rahvuslik majandusnõukogu Leedus	333
Hobuste eksport Leedust	334
Olukord tööstuses Soomes	334
Turbatootmise laiendamine Lätis	334
Valuutasadeuse eelnõu Rootsis	334
Federal Reserve Board'i hindadekontrolli kui konjunkturi stabiliseerimisvahendi	335
Kulla juurdevoolu P.-Am. Ühendriigesse	335
Kartulitarvidus rahuldatakse Belgias kodumaise toodanguga	335
Täiendus Belgia kondentspiima eksportmäärusis	336
Põllumajanduslik omaabi Poolas	336
Sandomiri papivabriku ehitus	336
Kanada tselluloosivabrikud raskusis	336

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE	
Poultry Rearing in Netherlands	318
INDUSTRY AND TRADE	
Supply of Raw Material for Spinning Mills	322
Milk Transport on Railways in 1938	325
Fish Trade in First Quarter of 1939	326
Sundry Information	327
AGRICULTURAL MARKETS	
Butter Market	328
Bacon Market	328
Cattle and Meat Market	329
Rawhide Market	329
Egg Market	330
Milk Market	330
Flax Market	330
Vegetable Market	331
Fish Market	331
FOREIGN COUNTRIES	
Number of Pigs in Germany, March 1939	332
INFORMATION PART	
Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	332
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Effect of Loss of Klaipeda Territory on Lithuanian National Economy	333
Exports of Lithuanian Goods to Morocco	333
National Economic Council in Lithuania	333
Exports of Horses from Lithuania	334
Industrial Conditions in Finland	334
Expansion of Peat Output in Latvia	334
Bill on Foreign Currency Regulations in Sweden	334
Report by Federal Reserve Board on Price Control as a Stabilising Factor in Business	335
Flow of Gold to U. S. A.	335
Potato Production in Belgium Meets Home Consumption	335
Supplement to Export Regulations on Condensed Milk in Belgium	336
Co-operation in Polish Agriculture	336
Construction of Cardboard Factory	336
Canadian Cellulose Factories in Difficulties	336

Printed and Published by
Fr. H. Kruusmääre
Tallinn, 2. mail 1939

PÖLLUMAJANDUS

KANAKASVATUS HOLLANDIS. — POULTRY REARING IN NETHERLANDS.

Mag. agr. Aug. Muuga.

Kanakasvatuse arendamine on võetud meil viimaseil aegadel tõsiselt käsile. Riik on kindlustanud kanamunade hinna ja vastavad asutised ning organisatsioonid on asunud energilisemale tegevusele, et kiiremini tõsta kanakasvatustoodangut ja toodangu mihust. Neis püüdmistes ei ole liigne heita pilku meist palju ette jõudnud riigi kanakasvatuseisundile, et saada ligikaudset kujutlust sellest, kui palju on meil veel kanakasvatuse alal teha ja kuhu me sel alal võiksime jõuda. Juttu on nimeilt hollandi kanakasvatusest, millega autoril möödunud sügisel oli võimalus tutvuda koha peal.

Kanakasvatuse areng Hollandis.

Development of Poultry Rearing.

Nagu meilgi, nii on ka Hollandis peetud kanu juba väga ammu, kuid tulunduslik kanakasvatus on siiski võrdlemisi noor majandusala. Kuni käesoleva sajandi alguni oli kanapidamine Hollandis umbes samas seisundis, nagu meil praegu: sellega tegelesid tõsisemalt vaid üksikud, kuna suurem osa talunikest pidas kanu rohkem mee kui tulusaamise pärast. Veel 1906. a. vedas Holland kanamune rohkem sisse kui välja, kuid juba maailmasõja alguks illetas väljaveedu sisseveo ümmarguselt 13 tuh. tn aastas. Sõja-aastail läks kanakasvatus tagasi, nõnda et 1919. a. võrdus kanamunade väljaveedu vaid 12 tn-ga ja sissevedu 66 tn-ga. Seega oli ka veel 1919. a. kanamunade sissevedu väljaveost suurem. Alates 1920. a. on aga kanakasvatus Hollandis näidanud hiigelarengut, nõnda et sel alal saavutatud majanduslikud tulemused on äratanud imetust isegi hollandlasid endis. 1931. aastal, s. o. 12. a. hiljem, ekspordis Holland juba 86,2 tuh. tn. kanamune 51,8 milj. kuldna väärtuses, ja pealeselle veel 6,6 tuh. tn. külmuhoone- ja 1,7 tuh. tn. konservitud mune, 3,5 tuh. tn. kanaliha ning 4,1 milj. eluskana. Kogusummas sai Holland kanapidamissaaduste ekspordist 1931. a. ümmarguselt 60 milj. kuldnat ehk 120 milj. kr. ja põllumajandus- saaduste väljaveos oli kanakasvatus väärtuselt teisel kohal. Majanduskriisiaastail tek-

kis raskusi ka kanakasvatuse alal ja Holland oli sunnitud piirama oma kanakasvatust. Kuid 1937. a. veeti siiski välja 74,4 tuh. tn. mune 31 milj. kuldna (= 62 milj. kr.) väärtuses ja pealeselle eluskanu ning kanaliha. Kanamunade kogutoodangut arvestatakse Hollandis praegu ca 2 miljard. tk-le aastas, sellest veetakse välja ca 900 milj. tk. (peamiselt Inglisse ja Saksa, väiksemal määral Prantsusse, Šveitsi ja Hispaaniasse), kuna ülejäänud tarvitatakse siseturul. Kanade üldarvu loetakse umbes 25 milj-le, kusjuures 100 ha põllumajandusmaa kohta tuleb ümmarguselt 560 täiskasvanud kana. Keskmine toodang kana kohta on 160 muna aastas. Meil on vastavad arvud: 1,4 milj. kana, ca 50 kana 100 ha p-maa kohta; keskmine toodang 109 muna ja väljaveedu (1938. a.) 40,9 milj. muna aastas.

Hollandi kanakasvatuse edu põhjust.

Reasons for Success of Poultry Rearing.

Selline kolossaalne tulemus kanakasvatuse alal Hollandis, mis pindalalt on väiksem kui Eesti, on tingitud paljudest asjaoludest. Kõigepealt on hollandi põllupidajad ise pannud väga suurt rõhku kanapidamise korraldamisele. Nad on soetanud parimad kanatõud, parandanud kanade söötmist ja pidamisolusid ning kandnud hoolt kanade tervise eest. Majanduslikke kanatõuge on Hollandis üle 10-ne, kuid levinuimad neist on valge leghorn, welsumi tõug; barneveldi ja rhode islandi ning Noordhollandi sinised kanad. Valge leghorni ja rhode islandi kanu on aretatud Hollandis järjekindlalt juba nende väga ammusest sissetoomisest saadik. Selle tagajärjel on nende tõugude munemisomadused, millised neil juba varemgi olid head, paranenud veelgi väga tunduvalt. Barneveldi, welsumi ja Noordhollandi sinised kanad on saanud mitmeist võõraste kanatõugude ristlemisest käesoleva sajandi algul. Neist on 2 esimest tõugu tuntud raskete ja pruunikooreliste munade munejaina ning viimane kiirekasvuline, valge liha tootjana kanatõuna.

Noordhollandi tõul põhinebki peamiselt Hollandi kanaliha- ja eluskanade eksport.

Kanade söötmine ja hool on viidud Hollandis täiuslikkuseni. Kanu söödetakse aasta läbi korralikult ja neid ei lasta suvel vabalt hulkuda ning ise endile aedades ja viljapõldudel otsida toitu. Kanadel on omaette eluruumid (kanamajad) kõigi juurdekuuluvate vajadustega, nagu jooksuaedade, tibudemajakestega jne. Kanalais hoolitsetakse kui va aseme, puhtuse ja valguse eest. Liigsed kuked ja vanad kanad kõrvaldatakse kanakarjast õigeaegselt, samuti eraldatakse iga haige või haiguskahtlane kana kohe kanakarjast. Munad loetakse ja kaalutakse igapäev ja hoitakse või pakitakse kohe puhtaina, pesemata (nagu nad saadud) munapunktist kättesaadetud kastidesse. Kanu, kellele aastatoodang on alla 160 muna ja munade raskus väike, ei peeta. Iga kanakasvataja püüab saavutada rohkem talvemune, sest need on kallimad. Seks hautatakse tibud kevadel varakult, et nad juba stigisel aegsasti võiksid hakata munema. Korralik söötmine talvel ja eeskujulikud kanalad, milliseid tihti hommikul vara (alates kella 5-st) ja õhtul hilja (kella 9— $\frac{1}{2}$ 10-ni) valgustatakse elektriga, loovad eeldusi, millede juures kanad munevad enamasti talve läbi.

Seltskondlik ja riiklik kanakasvatuse korraldus Hollandis.

State and Private Organisation of Poultry Rearing.

Kirjeldataud kanapidajate püüdmisi on toetanud kogu aeg energiliselt riik ja kanakasvatavate endi poolt loodud ühistegelikud organisatsioonid ning keskused. Holland on ühistegelikult väga arenenud maa. Seal on organisatsioone kõigil aladel väga palju. Kanakasvatuse alal tegutses 1938. a. 57 mitmesugust kasvatavate-organisatsiooni ja -keskust. Tänu organisatsioonide ja liitude energiliselle tegevusele, mida omalt poolt on toetanud riik, ongi võinud anda kanapidajate üksikpüüdmised tulemust, millised pakuvad imestust kogu maailmale.

Kanakasvatuse edendamise alal tegutsenud vaist organisatsioonidest on suurimaid ja tähtsamad Hollandi talulinnupidajate ühingu liit (Nederlandsche Federatie van Vereeniging van Bedrijfspluimveehouders, lühendatult NPF) ning Hollandi muna- ja linnu-

kasvatuse keskus (Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee, lühendatult EC). NPF kuulus 1938. a. 18 mitmesugust ühingu ümmarguselt 10 tuh. üksikliikmega. Liidu tegevus on mitmekülgne, hõlmates kõiki tähtsamaid linnukasvatuse korraldusalasid. Kuni 1. X 34. a. oli NPF ainsaks kanasöötade kontrolli teostajaks, kuid ka müüd pärast selle ala ümberkorraldamist on jäänud talle selles täita veel mõõduandev osa. NPF standard-söödasegud evivad suurt poolehoidu kanakasvatavate keskel. Hollandis on üldse müügil väga mitmesuguseid kanade söödasegusid ja nende valmistamisega tegeleb rida vabrikuid ning ettevõtteid. Igal kanapidajal on võimalus osta äridest jõusööt, mis koostiselt ja omadusilt vastab paremini kanakarja nõudele. Et leiutada paremaid segusid kanade jaoks, asutas NPF 1934. a. riikliku linnukasvatustituudi juures bioloogilise laboratooriumi. Selles laboratooriumis uuritakse vabrikute poolt valmistatud kanade sööti ja nende segusid bioloogiliselt, s. t. tegelikult kanadele ja tibudele söötes mõju ja väärtuse suhtes.

Kuidas selliseid uurimusi toimetatakse, seda oli autoril võimalus jälgida möödunud stigisel koha peal, kus parajasti oli proovimisel kalamaksaõli vitamiinide-sisaldus. Uurimiseks oli moodustatud 3 katserühma Noordhollandi tibudest 4 20—25 tibu rühmas, neist pooled kuked ja pooled kanad. Kõik katserühmad olid asetatud täiesti ühtlasisse elutingimistesse: ei saanud päikesepaistet, teokarpe ega liikumist, kuid said ühesugust sööt, ainult selle vahega, et I rühma sööt (jahusse) oli segatud 1,5%, II rühma sööt 1,0% ja III r. — 0,5% kalamaksaõli. Tibud kaaluti aegajalt ja nende põlvelligesest tehti 3 nädala möödudes röntgeniülesvõte. Normaalse kasvu puhul pidi tibu saavutama ca 1800 g-se kehakaalu 12—14 nädala jooksul ja omama mitte rahhiiditunnuseid. Kui sellised kasvutulemused saavutati söödaga, millele oli lisatud 1,0% või rohkem (1,5%) kalamaksaõli, siis järeldati sellest, et kalamaksaõli lisandus 1% suudab edendada kehakasvu ja vältida rahhiiti, s. t. proovitav kalamaksaõli sisaldab küllaldaselt kogusel kasvu- (A) ja antirahhiitset (D) vitamiine ning seda kui sööt võib kanapidajale soo-

vitada. Selliste proovimistega osutab NPF kanakasvatatajale suuri teeneid, juhatastes neile kätte sööti, millede tarvitamise majanduslikkuses võidakse olla kindel juba ette.

EC on poolriiklik organisatsioon, mis asutati 1933. a. antud põllumajandusliku kriisiseaduse (Landbouw-Crisiswet 1933) põhjal. Sellel organisatsioonil on olnud suur mõju kanakasvatuse arengule viimaseil aastail. Pidurdades ühelt poolt kanakasvatuse liigset laienemist, et seeläbi vältida kasvatajate sattumist raskusisese piiratud munamüügi võimaste puhul, on nimetatud organisatsioon teisalt aidanud suuresti kaasa kanapidamise tasuvuse tõstmisele. Vastavalt tootmiseloomule on kanapidamised Hollandis osutatud kolme rühma: aretusmajapidamised (vastavad meie sugulavadele), paljundusmajapidamised (vastavad meie samanimelisele majapidamisile) ja tapatibused (piepkuikens) tootvad majapidamised. Kõigile neile majapidamisile kirjutab EC ette, kui palju ja missuguseid mune ning kunas nad võivad hautada välja, kui palju tibusid müüa, kuidas kanade jõudluskontrolli teostada jne. Kuni 1933. a. teostati Hollandis kanade jõudluskontrolli umbes samal viisil nagu meilgi Kehtna kontrollkanalas (sugulavad saatsid 6+1 (reserv-) kana üheks aastaks kontrolajaama), kuid nüüd on sellest loobutud ja jõudluskontroll toimub otseselt aretus- ning paljundusmajapidamises loomulikes pidamistingimustes EC poolt antud juhiste ja järelevalve all. Sellega loodetakse saada õigemaid andmeid selektsiooniks, sest viisi juures, kus omanik ise valis (nagu see ka meil veel toimub) kanakarjast välja 7 kana ja saatis need munemisvõistlusile, valis ta loomulikult parimad ja tegi siis nende kanade ametlikult tunnustatud munemisanndmetega suurt reklaami kogu oma kanakarjale, milline ei tarvitsenud koosneda sugugi kogulatuses häist loomadest. Nüüd on kontrolli all kogu majapidamise kanakari ja saadud võistluse tulemuste põhjal tunnustab EC aretus- ning paljundusmajapidamisi. 1. IX 37 tunnustati üle riigi 296 aretusmajapidamist 199 844 kanaga, ja 1 878 paljundusmajapidamist 617 237 kanaga. Haudumismasinaisse pandi kogusummas 23,1 milj. muna, milledest upsas (tuli välja) 64,2% tibusid. Alates 1933. a.

on pandud kehtima kord, mille põhjal ükski tunnustatud kanapidamine ei tohi asetada inkubaatorisse mune, millede kaal on alla 75 g.

Hautamine toimub Hollandis erandita masinatega. Suuris aretusmajapidamises tarvitatakse inkubaatoreid, millised mahutavad kuni 20 tuh. muna. Tarvitatuimad on „Econoom'1"-tüübilised haudumismasinad. Kõiki haudumismasinaid köetakse elektriga. Hautamisesoon määratakse EC poolt. 1937. a. oli, näit., selleks ajaks ajavahemik 18 jaan. kuni 8 maini. Väljaspool seda aega ei ole hautamine lubatud. Masinaga hautamisel kaotab loomulik hautamine tähtsuse ja otsustarbe. Seepärast püütakse jõudluskontrolli arvestada muuhulgas ka seda, kui tihti kipuvad kanad hauduma. Haudumishimulised eksemplarid kõrvaldatakse sugumaterjali hulgast ja neist ei kasvatata järeltulijaid.

Kanapidamissaaduste turustamine
Marketing of Poultry Products.

Kanapidamissaaduste turustamine on Hollandis viidud läbi põhjalikud muudatused viimaseil aastakümneil. Umbes 30 a. tagasi oli teekond mille muna pidi käima läbi tootjast kuni tarvitajani, võrdlemisi pikk, seetõttu jättis kauba värskus peagu alati soovida. Nüüd toimuvad aga munade kokkuvõtt ja transport, tänu moodseile liiklemissvahendele, headele teeoludele ja hästikorraldatud kaubanduslikele organisatsioonile, väga kiiresti. Üle riigi leidub suur arv tootjate endi ja eraettevõtjate poolt asutatud munapunkte, kust muna juba vastuvõtupäeval toimetatakse edasi tarvitajate piirkondadesse. Peale munapunktide töötavad tihedamais kanakasvatuserajoones erilised munalaadad (turupäevad), kus kanapidajad 1—2 korda nädalas (Barnevaldis, näit., igal neljapäeval) oma kauba müüvad isiklikult ära. Hollandi väga soodus geograafiline asend ja suurte tarvitajapiirkondade lähedus (London, Saksa tööstuspiirkond) hõlbustavad kanamunade transporti, tehes seda kiireks ja odavaks.

Munakaubandus ei ole Hollandis tsentraliseeritud, vaid sel alal töötab rida ühistegelike ja eraeksportöre. 1933. a. tegutses munade väljaveo alal 55 suuremat ja rida väiksemaid eksportöre. Eluslindude ja lin-

nuliha väljaveo alal oli tegevuses üle 30 eksportöri. Igal eksportöril on oma kaubanduslik kontrollmärk, kuid pealeselle varustab väljasaadetavaid mune, resp. pakendeid, vastavate kontrollmärkidega liigi, sortide jne. järgi ka Hollandi munakontrollbüroo (Nederlandsche Eiercontrol Bureau), milline teostab väljaveetavate munade mihuse, sordi, kaalu, pakkimise jne. kontrolli. Peale värskete munade ekspordib Holland suurel määral külmuhooneis hoitud ja konservitud mune. Külmuhooneid on Hollandis rohkesti, neist asub 7 tähtsamat: Amsterdamis, Ijmuidenis, Zutphenis, Meppelis, Apeldoornis, Roermondis ja Deventeris. Külmuhooned kuuluvad eraettevõtjatele kui ka kooperatiividele. Munade konservimist toimitakse Hollandis peamiselt lubjavees selleks ehitatud suurtes tsementbasseinides. Tähtsaimaks keskuseks on sel alal Noord-Holland (Landsmeer ja Ostzaan). Viimaseil aastail on lubjaga konservitud munad kaotamas eksportartiklina tähtsust ja konservimine toimub peamiselt siseturu jaoks mitmesuguste tööstustarvete rahuldamiseks.

Riiklik Linnukasvatuseinstituut.
State Poultry Rearing Institute.

Hollandi kanakasvatuse juhtivaks keskuseks on riiklik linnukasvatuseinstituut (Rijksinstituut voor Pluimveeteelt) Beekbergenis, 4,5 km Apeldoornist. Selle instituudi otseseks ülesandeks on kanakasvatustlike katsete korraldamine (jõudluskontrolli, nagu eespool mainitud, ei teostata enam 1933. a. alates katsejaamas), kuid instituudi töötajad võtavad juhtivalt osa kõigist muist kanakasvatuse arendamise üritustest. Instituudiga töötavad lähimas kontaktis ja tegevuse juhtimisest võtavad osa NPF munakontrollbüroo (asukohal instituudi juures) EC ja Vageningeni põllumajanduslik ülikool. Riiklikke töötajate on instituudi juures 2, teisi 3, kokku 5 kõrgema põllumajandusliku haridusega isikut (inseneri). Peale töötajate palgade saab instituut riigilt igal aastal ümmarguselt 50 tuh. kuldnat (= 100 tuh. kr.) toetust. Instituut on rajatud liivasele pinnale, männimetsa. Majapidamise suurus on 25 ha. Sept. 1938. a. oli instituudis ümmarguselt 4,5 tuh. kana, kes vastavalt uurimisülesandele olid ositatud

120 jaoskonda. Instituudis on korraldatud senini kõige rohkem söötmiskatseid kanadega. Möödunud stigisel autori seal olles olid käsil kanade mineraalsöötade-tarbe selgitamine, heinajahu söötmiskatsed, vitamiinide sisalduse uurimine söötades jms. Mineraalsööti uuriti 19 katserühmaga à 10 kana + 1 kukk. Selgitati rauaoksüüdi, mangaansulfaadi ja vasesulfaadi mõju munatoodangule ja kanade tervisele. Katse, mille kestus on 2 aastat (teisel aastal uuritakse kanade haudumisomadusi), ei olnud jõudnud lõpule, kuid esialgsel andmel näis, et 12 g mangaansulfaati iga 100 kg kuivsööda kohta avaldab head mõju munemisele. Peale söötmiskatsete tehti instituudis mitmesuguseid tõugude vahelisi ristlemiskatseid geenide uurimiseks ja bastardite vitaliteedi määramiseks Vageningeni põllum. ülikooli õppejõudude juhatusel. Ka partidega oli katseid ja neid oli katsejaamas kuni 300. Haned puudusid, kuna see linnukasvatusharu ei omavat Hollandis erilist tähtsust.

Kanakasvatusepiirkonnad ja tasuvus.

Regions and Remunerativeness of Poultry Rearing.

Kanapidamine on koondunud Hollandis enam liivastele piirkondadele (Gelderlandi, Overijsseli, Drenthe, Utrecht'i ja Noord-Hollandi provintsi), kus ta esineb enamasti majapidamise kõrvalharuna, kuid ei puudu ka suurel puhtakujulised kanafarmid. Majanduslikud tulemused ei vasta aga viimaseis täiel määral lootustele (arvatud välja väike arv sugufarme), nispärast neist tõnibutakse tagasi. Raamatupidamise andmel oli 1936/37. aastal bruto-sissetulek linnukasvatusest liivapiirkonnas (kuldnaisna kohta): talundeis 1—5 ha — f 125,81, 5—10 ha — f 59,13, 10—20 ha — f 33,75 ja 20—50 ha — f 13,84. Arvudest nähtub, et väiketalundeis on sissetulek kanapidamisest ha kohta ca 10 korda suurem kui suurmajapidamisis. Seda nähtust võib selgitada kanapidamise suure osatähtsusega väikemajapidamisis ja kanapidamine on, nagu hollandlased ise toonitavad, väikemajapidamiste loomulikuks tootmisalaks. Väiketalundeis, kus peremees ise või tema perekonnaliikmed valvavad kanakarja heaolu järele, on kanapidamistoodang ja seega sissetulek kanapidamisest alati kõrgem kui suur-

talundeis, kus kanade eest hoolitsemine tuleb usaldada palgalise tööjõu hoolde. Kanapidamise puhtsaak ei ole ka Hollandis kuigi suur (ulatab meie rahas vaid mõnele kroonile kana kohta aastas), kuid ka Hollandis hinnatakse kanapidamise tasuvust rohkem tulu kui puhtkapitali tasuvuse seisukohalt, ja sellest lähtekohast on kanapidamisel täita suuri ülesandeid sissetulekuandjana hollandi talumajapidamisis.

Järeldusi. Eelkirjeldatust järeldub, et *Conclusions.* kanakasvatuse alal on meil veel palju teha, et jõuda järele sääraseile vaimule kultuurriigile, nagu Holland. Peame panema suurt rõhku lindude arvu suurenda-

misele kui ka nende toodangute töstmisele parema pidamise, tõuaretuse, katseasjanduse jne. korraldamise teel. Et areng kanakasvatuse alal, nagu näeme Hollandi juures, võib toimuda väga kiiresti, ei tohiks olla võimatu meie oludes, kus eeldused kanakasvatuseks ei ole autori arvates halvemad kui Hollandis, saavutada sama seisundit palju lühema ajaga. Seks tuleb taludel, eriti väikemajapidamisel, kanapidamise korraldamine võtta tõsiselt käsile, ja kuna nüüd ka riik tahab omalt poolt omistada kanapidamisele senisest suuremat tähelepanu, võib olla kindel, et suuremad ja kiiremad tagajärjed ei jää tulemata.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

LINAKETRUSVABRIKUTE VARUSTAMINE TOORMATERJALIGA. SUPPLY OF RAW MATERIAL FOR SPINNING MILLS.

Agr. J. Riitslaid.

Linaketrusvabrikute toormaterjalitarve ja iseloom.
Demand for, and Nature of, Raw Materials in Flax Spinning Industry.

Eesti linakasvatusel põhinevaist tööstusharudest tuleb esikohal nimetada linaketrustööstust, milline toetub peagu täiel määral kodumaisele toorainele.

rele maailmaturul, on tõusnud ka meie linaketrusvabrikuis kasustatav linakiukogus.

Seejuures tuleb veel märkida, et meie linaketrustööstus ei esine mitte ainult linakiudu kasustajana, vaid suurelt osalt ka selle väärindajana ekspordiks.

Riigi Statistika Keskbüroo andmeil on meil kasustada andmeid meie linaketrustööstuses tarvitatud toormaterjalide, lina ja taku, kohta 1932—37. a. Varemaste aastate kohta on kõiki andmeid raske saada, seepärast võtame vaatluse alla aastad 1932. a. senini, s. o. ketrustööstuse toormaterjalitarviduse kujunemise majanduskriisiaastaist alates.

Linaketrustööstuse toormaterjalitarvidus ja vastavalt sellele ka linaketrusvabrikute toodang on majanduskriisist alates edenenud tõususuunas, nagu on tõusnud meie linakasvatuse ja linakiu-eksport.

Samal määral, kui on paranenud linakasvatuse majanduskriisi haavadest ja on tekkinud nõudmine linaku ning linasaaduste jä-

	Linakiu kogutoodang in Total Production of Flax Fibre in Tons	Linakiu-eksport in Tons	Kodumaise ketrusvabrikute linakiutarvitus in Consumption of Flax Fibre in Home Industry, in Tons
1937	10 271	6 191	1 471
1936	8 714	7 932	1 388
1935	10 406	5 096	636
1934	7 064	3 991	871
1933	5 157	3 040	832
1932	3 832	3 571	726

Olevaist andmeist ei selgu, millises vahetuses ketrusvabrikud on kasustanud lina ja takku, kuid isiklike tähelepanekute järgi meie ketrusvabrikud ei osta otse takku kuigi suurel määral. Tarvilit takk koguneb linade sugemisel, ja kuna meie ketrusvabrikud lina ostmisel lina puhtaksharimisele ja takueraldamisele ei esita kuigi suuri nõudeid, kogub sugemisel takku kaunis palju.

Ka ei näita andmed, missugust päritolu lina ketrusvabrikud eelistavad ja kuidas

ositub ketrusvabrikuis kasustatav lina sortide järgi.

Ketrusvabrikud tarvitavad peamiselt eesti hoffs-lina, esijoones Viljandi-, Valga-, Pärnu- ja Tartumaalt. Võru ja petseri lina on kasutatud juhulikult ja ainult väikesel määral, kuna meie ketrusvabrikute nõudeid rahuldab eesti hoffs-lina paremini, kusjuures võru-petseri lina on pealegi kallim.

Väikesel määral on kasustatud ka imporditud lina.

Linakiu sissevedu tn.

1938	1937	1936	1935	1934
5	90	65	163	51

Lina sissevedu on toimunud järjekindlamalt Leedust, NSVL-ust ja Hollandist. Linakiu sissevedu on põhjendatud säärase lina-mihuste tarvidusega, missugust meie omalt maalt ei saa, näit. kasteleolinad, milliseid meie ise ei tooda. Kasteleolinad on aga teatud materjalide valmistamisel tarvilik, nagu tuletõrjevoolikutega jaoks, sest kasteleolinast kootud riie märjaks saades muutub vett läbilaskmatuks.

Pealeselle on aga välismaalt lina sissevedu põhjendanud odavam materjalitarvidus (leedu lina), vahest aga ka tarvidus parema ja hästiharitud lina järele (hollandi lina).

Üldiselt on aga välismaise toormaterjali osa meie ketrusvabrikute toormaterjalis väike, tavaliselt ca 5%. Erandiks on ainult 1935. a., mil linakiu sissevedu oli tavalisest suurem.

Pealeselle kasustatakse linavabrikuis väikesel määral ka kanepit ketramiseks. Kanepilõnga kasustatakse mitmesuguste linaste artiklite, näit. laudlinade kudumisel, segamini linase lõngaga. Kanep annab segus linaga neile kaupadele erilist puhta läike ja raskuse.

Linaketrus- ja -kudumisvabrikute toodangu iseloom ja kasustamine.

Character and Use of Products of Flax Spinning and Weaving Mills.

Meie linaketrustööstused on iseloomult kombinandid, kus on ühendatud linaketrus- ja -kudumistööstus. Sellest järgneb ka, et suurem osa lõngast mida vabrikud toodavad, kasustatakse samas kudumiseks, kuna ainult väiksem osa läheb otse turustamisele.

Linaketrus- ja -kudumisvabrikute toodang 1936. a.

linane ja takune lõng . . .	592 265 kg	— 1 218 500 kr.
linane ja takune riie . . .	1 168 412 m	— 1 304 600 „
linane riie immutatud . . .	272 283 m	— 461 400 „

Kokku väärtus 2 984 500 kr.

Linaketrus- ja -kudumistööstused on kohaldatud esijoones siseturu kasustamisele ja siseturunõuete täitmisele. Kuid sama tähtis on ka valmissaaduste ekspordimine.

Siseturu varustamine nõuab vabrikute toodangult õige suurt mitmekesisust alates jämedamast pakkimisriidest kuni kõige peenemate linaste artikliteni. Kuna aga meie nõuded selles asjas ei ole väga suured, suudavad meie linavabrikud siseturunõudeid täita küllalt rahuldavalt.

Üks võrdlemisi laialtlevinud moodus siseturu varustamiseks (eriti linakasvatajate) linase lõnga ja riidega on nn. „rahvatöö“. See seisneb selles, et linaketrusvabrikud vahetavad linade vastu soovitud lõnga või riidet, kusjuures töötasu makstakse kas rahas või ka linadega. See on teatud soodustuseks linakasvatajale linase lõnga ja riide hankimisel, kuid ka teatud mooduseks ketrusvabrikule toormaterjali muretsemisel.

Alates kriisigaastaist on linaketrusaaduste väljavedu tõusnud peagu pidevalt.

Linaketrus- ja -kudumissaaduste väljavedu.

Exports of Flax Spinning and Weaving Products.

	Linast lõnga <i>Linen Yarn</i>		Linast riidet <i>Linen Fabrics</i>	
	Kg	Kr	Kg	Kr
1937	980 835	899 439	456 099	944 610
1936	819 852	676 112	471 116	957 189
1935	305 559	624 712	332 977	684 566
1934	144 041	276 845	393 507	811 917
1933	117 352	196 857	232 623	474 912
1932	89 107	150 992	252 642	424 766

Kindlaimaks linase riide väljaveomaks on osutunud Taani, Rootsi ja ka Norra. Linast lõnga on eksporditud domineerivalt Saksa, mille kõrval on nimetamisväärt Portugal, Taani ja Soome.

Nagu väljaveoandmeid näha, on linane riie stabiilsemaks väljaveoartikliks kui linane lõng ja omas juba varemmail aastail küllalt suurt tähtsust. Linase lõnga väljavedu on aga arendatud alles viimaseil aastail peamiselt Saksa nõudmistele rahuldamiseks ja seepä-

rašt tuleb oodata, kuivõrd kindlaks väljaveo-artikliks see kujuneb.

Toormaterjali hankimine.
Purchase of Raw Materials.

Kuna meie linavabrikud kasustavad peamiselt oma maa toormaterjali, näeme toormaterjali hankimisviisides

teatud iseärasusi, millised on omased ainult meie turule. Linavabrikuid asuvad mitmed otsekohe linakasvatajate keskel, seepärast ei ole tarvidust seks, et linakasvatajailt kokkuosteta, lina käiks läbi linakaubandusastmed, vaid siin on võimalik mõned astmed jätta vahele.

Enne, kui meie lina jõuab välismaisesse ketrusvabrikusse, peab ta käima läbi järgmised kaubandusastmed: 1) kokkuostja, 2) meie eksportör, 3) välismaine importör ja alles seejärel jõuab lina ketrusvabrikusse. Kodumaise toormaterjali kasutamisel langeb kolmas aste vahelt välja. Paljudel juhtudel langeb aga vahelt välja ka eksportör ja linavabrikud ostavad toormaterjali linakokkuostjailt. Linakasvatuspäirakonnas asuvad linavabrikud ostavad aga lina ka otse tootjailt.

Toormaterjali hankimisviise osatähtsuse järgi määritleda saab ainult umbkaudset. Arvestades üksikute linavabrikute linakiutartvet, asetust ja kasutatava linakiu iseolu võib arvata, et vähemalt 70% linakiust saadakse linakokkuostjate kaudu, 10—15% ostetakse otse talupidajailt, ca 10% eksportöridelt ja ca 5% imporditakse.

Meil väljakujunenud kord linakaubanduses, kus ostetakse kokku lina, mis ei ole haritud standardi kohaselt, mida aga sel kujul ei lubata vedada välja, põhjustab olukorra, et lina tuleb äriladudes puhastada üle ja valmistada ekspordiks eraldi ette. Sellest tingitult erineb lina igas kaubandusastmes puhastuselt kui ka sorditasemelt. Lina, mis kokkuostjate käes figureerib, on samuti haritud poolikult, nagu turule tulles. Eriti hoffs-lina juures on vahe kokkuostusordi ja ekspordisordi vahel silmatorkav.

Kui linavabrikud ostavad lina otse talupidajailt või kokkuostjailt, jääb ära kaubandusaste ja loomulikult ka sellega seotud kulud, kuid ei tohi unustada, et kokkuostjailt saa-

dud lina ei vasta puhastuselt ega sorditasemelt sellele, mida meil nõutakse lina eksportimisel. Lina ülepuhastamisel ladudes langeb välja 15—30% takku ja 2—3% kadu väljalangenud luude ja tolmu näol keskmiste hoffs-lina sortide juures.

Ühenduses linakaubanduse ümberkorraldamise küsimusega, mille üks tähtsamaid momente on linakauba standardimise läbi viimine juba lina kokkuostu juures, on puudutatud ka toorlinavabrikute varustamise küsimust toormaterjaliga.

Kui jõutakse kord linakauba standardimise nõude rakendamiseni kokkuostu juures, on selle eelduseks, et lina harimine peab talundis toimuma niivõrd korralikult, et mingit üleharimist ei ole enam vaja ja lina oleks kõigis kaubandusastmes kindlaksmääratud tasemel.

Linavabrikuil on linamuretsemine säärase korralduse juures hõlpsam juba sellepolest, et neil on võimalik saada igal juhul standardikohaselt haritud ja sorditud lina.

Standardikohaselt haritud lina paremused ketrusvabriku seisukohalt on ilmsed, kuna hästiharitud linakiud annab sugemisel enam kõrgeväärtuslikku soetud lina ja vähem takku. Poolikultiharitud lina annab sugemisel soetud linast suure % väheväärtuslikku kiudu, mis jääb kardseks ja lõikab ainult madalamate lõnganumbrite ketramiseks. Ka on standardkauba muretsemine mitmeti hõlpsam, sest siis on kergem saada ja valida soovikohast kaupa.

Lina standardikohane harimine ja lina-kauba ühtlustatud standardimine kõigis kaubandusastmes ei saa tulla kuidagi kahjuks meie linaketrusvabrikuile, sest selle kaudu saame tösta toormaterjali väärtust, mis tuleb ainult kasuks toodanguväärtusele.

Parem ja ühtlustatud linakauba standardimine ei tule kasuks mitte ainult meie lina võistlusvõime tõstmisele välisurul, vaid see aitab rahuldada ka meie oma ketrusvabrikute nõudeid paremini, nii et selle tagajärjel peaks välismaise toormaterjali tarve ketrusvabrikuis vähenema veelgi ja linaketrusvabrikud jääksid ka edaspidi töölisiks oma maa toormaterjali väärindajaks.

PIIMAVEDU RAUDTEEL 1938. A. — MILK TRANSPORT ON RAILWAYS IN 1938.

1938. a. piimatoodangu suurenemisega elavnes ka selle transport raudteel, mis kuude järgi tuh. tonnes on järgmine:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kokku
1938	824	819	1 581	1 593	963	1 041	969	1 045	1 519	1 604	1 598	1 668	15 224
Sell.: NSVL	—	28	709	784	—	—	—	23	555	727	799	845	4 400
%	5,4	5,4	10,4	10,5	6,3	6,8	6,3	6,9	10,0	10,5	10,5	10,9	100,0
1937	809	746	998	1 085	1 071	1 078	919	1 023	1 517	1 586	1 559	1 559	13 895
Sell.: NSVL	—	—	149	242	55	—	—	—	567	726	749	645	3 133
%	5,8	5,4	7,2	7,8	7,7	7,8	6,6	7,4	10,9	11,0	11,2	11,2	100,0
±%	+1,9	+9,8	+58,4	+45,9	-10,1	-3,4	+5,4	+2,2	+0,1	+4,4	+2,8	+7,8	+9,6

Piimavedu suurenes 1329 tn ehk 9,6%, kusjuures üksikul kuul, nagu märtsis ja apr., piimatransport peagu kahekordistus. Mais ja juunis vähenes piimavedu esimesel kuul 108 tn ehk 10,1%, teisel — 37 tn ehk 3,4% võrreldes e. a-ga. Suhteliselt veeti piima enam talvekuil sept. detsembrini ja kevadel märtsis-apr. Kahel viimatinimetatud kuul elavnes piimavedu suuresti NSVL-u veetava piima arvel, mis oli eriti aktiivne 1938. a. Üldse veeti märtsis 1 581 tn piima e. a. 998 tn vastu, mis on suurem 583 tn ehk 58,4% ja apr. 1 593:1 085 tn vastu ehk 45,9% enam. NSVL-u veeti 1938. a. jooksul üldse 4 420 tn piima e. a. 3 133 tn vastu ehk 41,1% rohkem.

Peamiseks piimalähetajaiks on Harju- (47,8%), Järva- (17,9%), Viru- (14,0%) ja Tartumaa oma administratiivpiires asuvate jaamade kaudu. Osatähtsuselt suuremad piimalähetajad olid järgmised põllumeestekonvendid:

	1938	%	1937	%	±%
Harjumaalt:					
Keila konvendist	2 130	13,6	2 266	13,0	- 6,4
Tallinna "	1 761	11,3	1 423	10,0	+23,7
Kohila "	1 184	7,6	994	7,2	+19,2
Raasiku "	1 048	6,7	999	7,2	+ 4,9
Rapla "	899	5,7	1 123	8,7	-19,9
Kloostri "	457	2,9	269	1,9	+70,0

	1938	%	1937	%	±%
Järvamaalt:					
Ambla konvendist	1 610	10,3	1 910	13,7	-15,7
Paide "	516	3,3	543	3,9	- 5,0
Koeru "	444	2,8	194	1,4	+128,4
Türi "	352	2,2	214	1,9	+64,2

	1938	%	1937	%	±%
Virumaalt:					
Narva konvendist	640	4,1	502	3,6	+27,6
Jõhvi "	479	3,1	401	2,9	+ 9,6
Rakvere "	406	2,6	711	5,1	-42,9

	1938	%	1937	%	±%
Tartumaaalt:					
Jõgeva konvendist	1 749	11,2	901	6,5	+94,1

Keila konvendist veeti piima 2 130 tn ehk 13,6% üldveost e. a. 2 266 tn vastu ehk 6,4% vähem. Tallinna konvendist veeti piima 338 tn ehk 23,7% ja Jõgeva konvendist — 848 tn ehk 94,1% enam m. a-st, kuna mulluse osatähtsuselt suurimast konvendist, Amblast, veeti piima 300 tn ehk 15,7% vähem. Piima veeti Jõgevalt 1 749 tn ehk 11,2%, Lehtsest — 865 tn ehk 5,7%, Arukülalt — 838 tn ehk 5,5%, Kohilast — 794 tn ehk 5,2%, Raasikult 704 tn ehk 4,6%, Hagudist — 500 tn ehk 3,3%, Saulest ja Väänast — 490 tn ehk 3,2% ja Vodjast — 459 tn ehk 3,0% piima üldveost. Teisist jaamust veeti piima vähem. Eksportpiima lähetasid peamiselt Jõgeva, Rakvere, Jõhvi ja Narva konvent.

Piima sihtkohaks oli esijoones Tallinn, kuhu veeti 9 936 tn ehk 65,2% piima üldveost mulluse 9 170 tn vastu ehk 8,4% enam. Osatähtsuselt järgmiseks suuremaks piimasaajaks oli Narva, kuhu veeti 1938. a. 4 396 tn ehk 28,8% mulluse 3 114 tn ehk 41,2% vastu. Türi veeti 497 tn ehk 3,3% ja Pärnu 173 tn ehk 1,1% piima üldveost. Nimetatud sihtkohad said kokku 98,3% üldveost. Suhteliselt veeti piima laiarööpmelisel 70% ja kitsarööpmelisel teel 30% üldveost.

KALAKAUBANDUS 1939. A. I VEERANDIL.

FISH TRADE IN FIRST QUARTER OF 1939.

K. a. esimesel kolmel kuul arenes kala-kaubandus meie väga soodsalt. Kalakauba väljavedu, võrreldes m. a. sama ajavahemikuga näitas tunduvat tõusu, kuna sissevedu seevastu vähenemist.

Soodsat väljaveo arengut võimaldas hoogsalt teostunud kalastus Peipsil. Korralike jääolude ja võrdlemisi rahuldava ilmastiku tõttu andis Peipsi kalastus häid saake. Eriti tuleb märkida tunduvat tõusu koha-, latika- ja haugitoodangus, ning need kalaligid omavad meil talvekuul kalakauba väljaveos määravat tähtsust.

Kalakauba sisseveo vähenemise põhjuseks võib pidada meie oma rannavetes suurenenud räime-, kilu- ja tursasaaki.

Kalakauba sissevedu:

	1939		1938	
	jaanuar—märts kg	kr	jaanuar—märts kg	kr
Heeringas, soolatud . . .	761 681	132 749	1 359 808	290 697
Silk, soolatud . . .	24 030	1 700	1 900	204
Kilu ja räim, värske . . .	1 535	249	41 485	11 894
Muu kalakaup . . .	662	1 296	592	1 355
Kokku	787 908	135 994	1 403 786	304 150

Siit näeme, et kala- ja kalakauba on veetud sisse 787 908 kg kr. 135 994 väärtuses, kuna m. a. oli see 1 403 786 kg kr. 304 150 väärtuses, seega on tänavune sissevedu väiksem m. a. kogusest 44% ja väärtusest — 54%.

Sisseveos asub esikohal heeringas — 761 681 kg kr. 132 749 väärtuses, kuna m. a. oli sissevedu 1 359 808 kg kr. 290 697 väärtuses.

Soolasilgu sissevedu on veidi suurenenud, kuid seevastu värske räime ja kilu sissevedu vähenenud.

Toodud tabelist on näha, et kalakauba väljavedu k. a. esimesel veerandil võrreldes möödunud aasta esimese veerandiga on koguselt kui ka väärtuselt suurenenud peagu kahekordselt.

K. a. väljaveetud koha (206 550 kg kr. 169 228 väärt.) oli Peipsi toodangust 169 000 kg ja Pärnu lahe toodangust 37 550 kg.

Peipsi koha suurt väljavedu võimaldas asjaolu, et sealses toodangus esimes suuremal kogusel I vallikus, välisurumõudele vastav kala, kuna Pärnu lahe toodangus esines rohkesti ka väiksemat, II valliku koha, mis tuli realiseerida siseturul, kuna välismaail, eriti Rootsis, ei ole lubatud koha alla 38 sm. lasta müüglile.

Kalakauba väljavedu:

	1939		1938	
	jaanuar—märts kg	kr	jaanuar—märts kg	kr
Koha, värske . . .	206 550	169 228	198 361	84 780
Haug, „ . . .	83 325	41 386	16 932	7 993
Latikas, „ . . .	149 028	52 843	36 569	16 186
Ahven, „ . . .	34 580	9 148	49 482	17 079
Muu kala „ . . .	2 477	797	5 542	1 602
Tõttletud kalasaadused . . .	19 851	13 628	4 970	4 426
Eluskalamari . . .	94	3 393	471	1 645
Kokku	489 905	290 363	253 327	133 651

Suurem kogus koha eksporditi Rootsi — 157 000 kg, Poola — 21 000 kg, Soome — 11 400 kg. Saksa — 9700 kg, Šveitsi — 6500 kg ja väiksemas koguses teisisse maisse.

Nõudmine meie kohale oli rahuldav. Vaid üksikuid juhtudel oli Rootsi kalaturg üle küllastatud oma maa ja väliskaubaga, nii et koha väljavedu tuli piirata. Kalaeksportõrde Keskbüroo korraldustega ja osa ekspordikaupa realiseerida siseturul.

Haugi väljavedu (83 325 kg kr. 41 386 väärtuses) toimus peamiselt märtsis, sest soojade ilmade tõttu oli haugisaak rahuldav. Maade järgi oli haugi väljavedu: Poola — 61 050 kg, Britti — 8400 kg, Rootsi — 7500 kg, Soome — 4000 kg ja Šveitsi — 2350 kg.

Latikat eksporditi 149 028 kg kr. 52 843 väärtuses, kuna eelmise aasta samal ajavahemikul oli väljavedu vaid 36 569 kg kr. 16 186 väärtuses, seega on latika väljavedu suurenenud koguselt 112 459 kg kr. 36 657 väärtuses.

Suurem osa latika väljaveost läks Soome — 112 000 kg, Poola — 33 000 kg ja Rootsi — 4000 kg.

Ahvena ja teiste värskelalaliikide väljaveos on märgata väikest tagasimekut.

Ka töötletud kalasaaduste (kilu, õhukindlais toosides, õlisprotid jne.) väljavedu

on suurenenud, kuid sellele ei saa anda suurt tähtsust, kuna töötletud kalasaaduste väljavedu moodustab vaevalt 3% üldisest kala-kauba väljaveost.

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Majandusministeeriumi Tööstusosakond andis loa kinnitatud projekti ja kirjelduse kohaselt.

● A/s-le „Volta Tehased“, Tallinnas, Soo 27, asuva peatööstushoone ruumide ümberehitamiseks, korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 153 töölisi. Jõuandjaks 175 elektrimootorit 440 HJ. Valmistatakse elektrimootoreid, transformaatoreid, mitmesuguseid elektriparaate, ventilaatoreid ja pumpi igasuguste vedelikkude jaoks.

● O. Sõmermaale, Tartus, Suurturg 4, asuva ning ümberkorraldatud sadulsepapeenna- ja kohvitööstuses töötamiseks. Ettevõttes töötab 16 töölisi. Jõuandjaks 2 elektrimootorit 2,3 HJ. Valmistatakse reisukohvreid, portfelle, naistekäekotte, mitmesuguseid peenna- ja sadulsepatoide ning hobuseriistu.

● Nõmmküla-Koigi Kartuliühingule, Koigi asund., Järvamaal, asuva piiritustehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 5 töölisi. Jõuandjaks aurumasin 12 HJ. Toodetakse piiritust ja selle kõrvalsaadusi.

● J. Vooremaale. Türil, S. Pärnu 55, asuva telliskivitehase ja keraamikatööstuse ümberehitamiseks, korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 60 töölisi. Jõuandjaks lokomobiil 18 HJ ja petrooleumimootor 6 HJ. Valmistatakse telliskive, katusekive, šamottkive, põllutorusid, liht- ja glasuuritud ahjupotte, majapidamisnõusid ja ilusemeid.

■ J. Juštšukile Lihula alevis, Läänemaal asutatud „Roliit“-nimelises ehitus- ja isoleerplaatide tööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 6 töölisi. Jõuandjaks petrooleumimootor 5 HJ. Valmistatakse pilliroost ehitus- ja isoleerplaate patenteeritud nime „Roliit“ all.

● R. Stryck'ile, Pärnus, Janseni 40, asuva mootoritehase ümberehitamiseks, korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 50 töölisi. Jõuandjaks 9 elektrimootorit 43,85 HJ. Valmistatakse petrooleumiga töötavaid tööstus- ja paadimootoreid.

● A/s-le „Are“, Tallinnas, Reimani 11, asuva elektrotehnikatehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 60 töölisi. Jõuandjaks 9 elektrimootorit üldvõimega 11,4 HJ. Valmistatakse mitmesuguse vastuvõtuvõimega raadioaparaate ja valjuhääldajaid.

● V. Kärp'ile, Tallinnas, V. Viru 13 asuva ning ümberkorraldatud „Grand Vulkan“ nimelises autokummide vulkaniseerimistöökojas töötamiseks. Ettevõttes töötab kuni 7 töölisi. Jõuandjaks 4 el-mootorit 2,5 HJ. Vulkaniseeritakse autokumme ja teisi kummiesemeid.

● Haridusministeeriumi Kutseoskuskonnale, tema Säreveere riigimõisas, Järvamaal asuva piiritustehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 4 töölisi. Jõuandjaks aurumasin 20 HJ. Toodetakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● J. Reimannile, tema Uue-Vändra vallas, Vihtra veski juures Pärnu jõel asuva ning ümberkorraldatava lina- ja värvimistööstuse ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 17 töölisi. Jõuandjaks vesiturbiinid 20 HJ ja 5 HJ. Kraasitakse villa, kedratatakse ja kootakse villast ning linast riiet, värvitakse ja hüvestatakse kangaid.

● K. Kerem'ile, Vilo vallas, Petserimaal asuva ning ümberkorraldatava piiritustehase ehitamiseks, korraldamiseks ning sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 4 töölisi. Jõuandjaks aurumasin 6 HJ. Toodetakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● Viru Maavalitsusele, tema Püssi vallas, Virumaal asuva piiritustehase

korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 5 töolist. Jõuandjaks aurumasin 12 HJ. Toodetakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● Eesti Seemnevilja Ühiseusele, tema Luunja riigimõisas asuva piiritustehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 6 töolist. Jõuandjaks aurumasin 25 HJ. Toodetakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● Purdi Kartuliühingule, tema Purdi asunduses, Järvamaal asuva piiritustehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 5 töolist. Jõuandjaks aurumasin 12 HJ. Toodetakse piiritust ja selle kõrvalsaadusi.

● Seidla Kartuliühiseusele, tema Seidla asunduses, Albu vallas, Järvamaal asuva

piiritustehase korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 5 töolist. Jõuandjaks aurumasin 18 HJ. Toodetakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● A. Niitof'ile, Tartus, Jul. Kuperjanovi 27-a asutatava puutööstuse ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 6 töolist. Hakatakse valmistama puust koolitarbeid, nagu sulepäid, pintsliivarsi, joonlaudu, pinaleid ja pisesemeid turistidele, nagu õllekanne, vokka, kirste jne.

● F. Lepikule, Tartus, Võidu 9 asuva kulla- ja kellasepatööstuse korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes töötab 7 töolist mehaanilisi jõuallikaid kasutamata. Parandatakse tasku-, sein- ja käekelli ning valmistatakse kuld- ja hõbesemeid.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Võituruseisund püsis m. n. üldiselt e. n. tasemel. Nii noteeriti meie võihinnaks Manchesteris 117—119 š cwt, mis on peagu võrdne e. n. noteeringuga. Soome võihinnaks noteeriti 119—121 š cwt ja rootsi võihinnaks 120—122 š cwt, kuna taani võihinnaks noteeriti Londonis 126—127 š cwt, mis on samuti võrdne e. n. hinnaga. Arvestades välisuruihindade kujunemist näib meie eksportvõihinnaoteering kujunevat m. n. kohta e. n. noteeritud hinna tasemele.

Või sissevedu Inglisse oli k. a. märtsis 798 743 cwt m. a. sama kuu 851 316 cwt vastu, vähenedes seega 6%. K. a. esimesel veerandil imporditi võid Inglisse 2 261 301 cwt, s. o. 5% vähem kui m. a. samal ajal. Sissevedu Uus-Meremaalt vähenes 18%, kuid suurenes Austraaliast 5%. Samuti näitas või sissevedu suurenemist Hollandist, kuna Taanist või sissevedu Inglisse vähenes. Samuti vähenes või sissevedu Lätist,

Rootsist, Poolast, Eestist ja Leedust, kuna Argentiinast veeti enam võid Inglisse kui m. a. samal ajal.

Võitoodang kui ka väljavedu on Taanist ja Hollandist näidanud viimaseil nädalail suurenemist. Seejuures eksporditi aga Taanist siiski vähem võid apr. esimesel poolel kui m. a. samal ajal. Seevastu võiekспорт Hollandist on aga näidanud suurenemist.

Siseturul on meie lauavõihinnad näidanud võrdlemisi püsivat joont, kuna kindlustatud eksportvõihind on püsinud ühtlane. Väiksemaid kõikumusi esineb köögivõihinnades.

Nii maksus m. n. või s. kg:

Tallinnas	—	lauavõi 205—215 s. kg,	köögivõi 165—185 s. kg.
Tartus	—	" 210—215 „ „	" 168—170 „ „
Pärnus	—	" 205—210 „ „	" 140—170 „ „
Valgas	—	" 210 „ „	" 150—175 „ „
Rakveres	—	" 200—210 „ „	" 150—160 „ „
Narvas	—	" 220 „ „	" 210 „ „

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul valitseb mõrk tendents, tingituna suurenenud sisseveost. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering Londonis lühenes 3 š tsn-lt 80 š-le tsn. Vaatamata hin-

nalangusele Londonis tõsteti peekonisigade noteeringut 2 s. kg-lt, et suurendada peekonkaaluliste sigade kokkutulekut, mis on vajalik peekoni lisakontingentide täitmiseks

Inglises. Elussigade noteeringud jäid muutu-
tusetata, kuid tõsteti elussigade kaalu alam-
määr 110 kg-le senise 100 kg asemel.

Elussigade eksport kestab katkestamatult
edasi ja ületab tunduvalt m. a. oma samal
ajal. Ekspordi suurenemine on tingitud si-
gade läbikäigu suurenemisest eksporditapa-
majades 50% ulatuses.

K. n. maksavad eksporditapamajad eks-
portstgade eest järgmisi hindu:

Tapakaalud	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60 —72 kg.	94	89	83	Sise-
55,5—59 „	89	85	79	туру-
72,5—75 „	89	85	79	hinnad
75,5—80 „	85	81	78	

ja elussigade eest:

110—121 kg. raskused	61 s.	eluskaalu-kg.
121—160 „ „	67 „	„ „
üle 160 „ „	61 „	„ „

TAPALOOMADE JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

M. n. esines alatisel tapaloomade ja liha-
turul veisekauba alal ülepaakkumine, mille
mõjul hinnad tublisti nõrgenesid. Pakku-
mise suurenemist ja sellega ka hinnalan-
gust tuleb panna Saaremaa pakkumise ar-
vele, kuna Saaremaa ja mandri vahelise lae-
vaihenduse avamisel pärast jääminekut
toodi k. n. Saaremaa veiseid rohkel arvul
turule. Samuti mõjusid siin kevadised suu-
remad laadad kaasa. Tendents eelolevaks
nädalaks selgusetu. Nädala keskmiselt
maksus suurmüügil veiseliha:

Suured pullid: rammusad 50—52 s.
ja keskmised 48—50 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 49—
51 s., keskmised 47—49 s. ja lahjad 45—48
s. kg. Eluskaalu järgi maksusid suuremad
pullid 29—31 s. ja väiksemad pullid 25—
28—31 s. kg.

Mullikad: nuumatud 53—57 s., ram-
musad 49—50 s., keskmised 46—48 s. ja
lahjad 35—40 s. kg, eluskaaluga vastavalt
20—26—30—33 s. kg.

Lehmad ja härjad: nuumatud 53—
57 s., rammusad 47—52 s., keskmised 42—

45 s. ja lahjad 35—40 s. kg. Eluskaalu jär-
gi vastavalt toodud sordile 17—24—31—34
senti kg,

Vasikate pakkumine-nõudmine kesk-
mine. Tendents selgusetu. Tapetud vasi-
kad ühes nahaga maksusid: nuumatud 52—
62 s., rammusad 47—52 s., keskmised 40—
45 s. ja lahjad 37—40 s. kg, eluskaalu alu-
sel vastavalt sordile 26—31—37—43 s. kg.

Lammaste pakkumine püsib väikesena
ja nõudmine keskmisena. Tapetult rammu-
sad lambad maksusid 55—60 s., keskmised
50—55 s. ja lahjad 45—50 s. kg.

Eksportlamba liha-noteering püsib
samuti endisel tasemel — 110—115 s. kg,
eluskaalu alusel franko saatejaam 46—49 s.
kg.

Sigade pakkumine keskmise. Nõud-
mine keskmise. Tendents selgusetu. Tape-
tud sead maksusid: noored (eluskaal kuni
80 kg) ja peekonkaahulised 75—78 s., rasva-
sead 71—74 s., lihasead 70—73 s. ja vanad
emised 65—70 s. kg, eluskaaluga 57—60 s.
kg.

TOORNAHKADE TURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkadeturul seisund endiselt kind-
el. Hinnad püsivad stabiilseina. Toornah-
kade hindade noteerimiskomisjoni koosolekul
Börsikomitee juures 26. IV s. a. noteeriti
toornahkade hinnaks franko vastuvõtupunkt
1.—7. maini järgmiselt.

Veisena had, värsked I sort 70 s.,
II sort 63 s. ja praaknahad 50 s. kg, soola-
tud nahad I sort 82 s., II sort 74 s. ja
praaknahad 60 s. kg. Tendents kindel.

Vasikanahad, kuivad I sort kerged
värskelt kuni 3,5 kg kr. 3.50 tk., II sort

värskelt, raskemad kui 3,5 kg kr. 1.10 kg
ning III sort praaknahad kr. 1.75 tk. Ten-
dents kindel.

Lambana had, I sort OJ kr. 3.35 tk.,
II sort J kr. 3.— tk., III sort L kr. 2.25
tk., IV sort K kr. 1.75 tk. ja V sort praak-
nahad kr. 0.60 tk. Tendents kindel.

Hobusena had I sort soolatud 17 kg
ja üle ning värsked nahad 20 kg ja üle kr.
11.00 tk., II sort soolatud alla 17 kg ja
värsked alla 20 kg kr. 8.— tk., ja III sort
praaknahad kr. 5.— tk. Tendents kindel.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunahindade liikumine Inglises toimus m. n. üldiselt e. n. tasemel, kuna meil Saksast saadav hind näitas vähe nõrgenemist. Vastavalt välisturuhindade kujunemisele tulnuks meie eksportmunade hinnaks noteerida 63 s. kg, s. o. 1 s. kg kohta kõrgemalt kui e. a. Riiklikult kindlustatud hinna tõttu noteeriti aga eksportmunade hinnaks 70 s. kg. Siseturumunade hinnaks noteeriti 60 s. kg franko (kogumispunkt. Tendents vaikne.

Kanamunakaubanduse läbiläik maailmas kujunes k. a. esimesel veerandil suuremaks kui m. a. samal ajal. Nii oli tähtsama importmaa, s. o. Inglise, kanamunade sissevedu k. a. esimesel veerandil 8031 milj. tk., s. o. 6% enam kui m. a. samal ajal. Kanamu-

nade sissevedu suurenes Iirist, Taanist, Hollandist, Rootsi, Rumeeniast ja Eestist. Teisist majast vähenes kanamunade sissevedu Inglise. Kanamunade sissevedu Saksa k. a. esimesel veerandil samuti suurenes veidi.

Kanamunatoodang kui ka kokkutulek „Munaekspordile“ näitas apr. tunduvalt elavnemist. Eriti võib seda märkida m. n. kohta. Pakkumise suurenemise tagajärjel avaldus siseturul m. n. lõpul ka hindade kujunemises nõrgenemine. Nii maksusid kanamunad m. n. s. paar:

Tallinnas	9—11	Pärnus	8—10
Tartus	8—9	Rakveres	8—9
Valgas	8—10	Narvas	11—12

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahind püsib endisel tasemel. Piimahindade noteeringul 29. apr. Börsikomitee juures noteeriti Tallinna kohta järgmised piimahinnad: I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 11 s. l ja müügil piimatööstustele 10 s. l. II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 9 s. l ja müügil piimatööstustele 8 s. l. Piima järele nõudmine endiselt vaikne. Imade soojenemisele on loota nõudmise suurenemist.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes möödunud nädalal senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudolites	lahtiselt	pudolites	lahtiselt
Tallinnas	16—17	—	13—14	11
Tartus	16—17	13	—	10
Narvas	15	13	—	9
Pärnus	16—18	12	—	11
Valgas	15	—	—	10
Rakveres	15	—	—	10
Paides	—	—	—	10

LINATURG. — FLAX MARKET.

Linaturg areneb praegu äsjatekkimud elavnemise taustal. Möödunud nädalail oli elavamat nõudmist lina järele ja tehti tehinguid. Ka linahind tõusis sel ajal meie linnalt £ 1, kuna läti linnalt £ 2—3 inglise tnlt. Läti liivoonia hind on praegu £ 85—86 ja Võru-Petseri £ 86—87, mõlemad R-sordi alusel cif.

Nagu Leedust teatatakse, on seal hooaja algusest müüdnud 14 000 tn lina, kuma kogu ekspordi arvatakse tõusvat 17 000 tn-le. Ülejäänud 3000 tn-st olevat määratud 1500 tn Saksa jaoks, kuma 1500 tn on jäänud teiste maade jaoks.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 28. IV Tallinna börsil noteeriti linakokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu kg-lt s.:

Võru- ja Peterimaal Mujal Eestis

R	133	131
HD	124	122
D	115	113
OD	106	104
LOD	97	95
H	88	86
Takk I sort		86
Takk II sort		76
Takk III sort		66
Ehitustakk		15—20

Tendents: püsiv.

Tegevus Eesti linaturgudel on õige vaikselt põhjusel, et müügilks ülejäänud linatagarad on kuivanud väga kokku.

Linakülv tuleb meil alles kuu aja pärast, mistõttu ei ole praegu veel märgata erilist elavust ka külviseemneturul.

Lääne-euroopa linakasvatustsmas on linakülvid juba teostatud ja varasemad külvid juba tärganud ning arenevad soodsalt.

Linakasvatustsmas on tõusnud. Esialgse hinnangu järgi on linakasvatustsmas:

	1939	1938
Hollandis	25 000 ha	20 000 ha
Belgias	40 000 „	31 000 „

Seega on tõus kaunis märgatav.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Värske aedvilja hind püsib Tallinna turul peagu m. n. tasemel. Väikest tõusu on näidanud salatihind, kuna spinatihind on pisut langenud. Tuleb märkida, et salatihind tänavu on püsinud võrreldes m. a. ga tunduvalt kõrgem.

Sibulate hind jaemüügil on tõusnud 5 s. kg-lt 25—30 s. kg ja eksportsibulahind noteeriti 1 s. kõrgemaks võrreldes e. noteeringuga, s. o. 17 s. kg. Sibulate ülepakkumine aga püsib, kuna eksport on soigus ja sibul kipub kiiresti riknema. On huvitav märkida, et sibulate hind on tänavu võrreldes m. a. ga poole madalam. Näiteks maksusid sibulad 25. IV 38 Tallinna turul 50—60 s. kg ja eksportsibulate hind oli 18. III 38 (mis oli sel aastal viimane not.) 23 s. kg. Umbes samasugused on hinnavad ka võrreldes 1936. ja 1937. a.

Võrdlemisi kõrgel püsivad tänavu peakapsa, porgandite, peetide ja kaalikate hinnad.

Aedsaaduste hinnad noteeriti Börsikomitee juures 28. IV järgmiselt:

Sibulad, jeksportikõlblükud, pakkimiskuludeta franko kokkuostupunkt 17 s. kg. Tendents püsiv.

Sigurid, eksportikõlblükud, pakkimiskuludeta franko kokkuostupunkt 17,5 s. kg. Tendents püsiv.

Konservkurgid, eksportikõlblükud, franko Tallinn, ca 5 kg neto-plekknõu 2,65—2,70 kr. Tendents püsiv.

Võrreldes eelmise noteeringuga 14. IV on tõusnud sibulate hind 1 s. ja sigurite hind 0,5 s. kg-lt, kuna konservkurgide hind on langenud 2—3 s. kg-lt.

Tallinna turul maksusid jaemüügil 28. IV:

	s. kg.		s. kg.
Õunad, kodum.	60—100	Spinat	180—200
Õunad, välism.	150—160		s. tk.
Jõhvikad	35—40	Apelsinid	10—20
Sibul, vene	25—30	Sidrunid	7—8
Peakapsas	45—50	Kurgid, värsked	75—100
Hapakapsas	25	Kurgid, hapend.	2—4
Peet	18—20	Kurgid, marineer.	5—8
Porgand	20—25	Robel. sibulad	2—5
Kaalikas	15		s. kimp
Rabarber	100—150	Redised	7—15
Salat	140—180	Murulauk	5

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. kalastus andis peale siseturu-kalastustide rohkesti eksportaugi, kuna koha- ja latikasaak arenes endiselt nõrgalt.

Siseturukalakaubanduses värske kala rohkuse tõttu valitses elav tegevus. Eriti suure koguses ja valikus oli müügil haugi. Suurt haugi pakuti 25—30 s. kg. Keskmise suurusega (valik — 1—2 kg) 35—40 s. kg. Ahvenat müüdi 18—40 s. kg. Kohahinnas langus, I valikut pakuti 110 s. kg. Meretinti müügil rohkesti ja nõudmine nendele elav, müügihind 18—20 s. kg. Angerjahinnas väike langus: suured 250—300 s. kg, keskmised 180—220 s. kg.

Räimekaubandus. Pärnu, Matsalu ja Haapsalu lahes algas räimekalastus mõrdatega, mistõttu värsket räime läheb müügil juba suuremains koguseis sisemaale ja

Tallinna turule. Ka põhjapoolseisse rannavette ilmus räimeparvi, mistõttu räimesaak suurenes. Osa toodangust tuli Tallinnas turule.

Tallinna turul püsib räimehind nädala algul 20—25 s. kg, viimasel poolel 15—20 s. kg. Kauba hea mihuse tõttu arenes kaubitsemine elavalt.

Kilu tuli müügil keskmiss koguseis. Müügihind 25—30 s. kg.

Turska õige rohkesti. Müügihind 7—15 s. kg. Tursa odavat hinda põhjustab räime rohkus.

Lestasaagi suurenemisega alanes hind 30—40 s. kg.

Läheneva maipüha tõttu valitseb suitsukala-, eriti suitsuräime ja -kilu, kaubanduses elav tegevus. Räimi pakuti kala suuruse jär-

gi 5—10 s. kümme, kilu 4—7 s. kümme, turska 25—30 s. kg. Ka latika ja siia järele oli nõudmine elav. Suitsulatikas 110—120 s. kg, -siig 150—200 s. kg, -ahven ja -vimb 100—120 s. kg, -angerjas 250—400 s. kg ja -lõhi 8—10 kr. kg.

Soolakalakaubanduses valitses tagasihoidlik tegevus. Soolasiig 80—100 s. kg, soolasilk 25—35 s. kg, soolatud tursk 25—30 s. kg, soolatud vürtsitatud kilu 60—80 s. kg.

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

SIGADE ARV SAKSAS 1939. A. MÄRTSIS.

NUMBER OF PIGS IN GERMANY, MARCH 1939.

Märtsis toime pandud sigade arvestusel Saksas (vanades piirides) selgus, et sigade arv tõusis 21,30 milj-le, s. o. 5,1% suuremaks kui m. a. samal ajal, kuid on 0,1% väiksem 1934—38. a. samaaegsest keskmisest arvust. Sigade arvu suurenemine ilmnes kõigi tähtsamate vanusrühmituste juures. Suurim oli juurdekasv noorte kandjate emiste rühmas 23,2%, vanade kandjate emiste rühmas oli suurenemine 10,1% ja porsaste rühmas 13,1%. Samuti näitas nooremate ja vanemate tapasigade rühmas arv tõusu (2,7 ja 4,6%). Nõnda võib arvestada lähemas tulevikus ka suuremat sealiha toodangut, kui e. a. arvestusele järgnenud ajastul.

Suuremaais seapidamispiirkonnas just Põh-

ja-Lääne Saksas näitas sigade arv tõhusamat suurenemist.

Belmisest arvestusest, mis toimus 1938. aasta dets. on porsaste ja noorsigade arv suurenenud 13,95 milj-lt 14,53 milj-le ja suguemiste arv 1,84 milj-lt 1,94 milj-le. Tapasigade arv näitas aga langust, kuna ajavahemik dets. arvestusest kuni märtsi arvestuseni langes peamiselt tapmisajastule. Dets. oli tapasigu 7,64 milj. ja märtsis 4,74 milj. Üldiselt on tänava märtsis toimunud arvestusel sigade arv 2,24 milj. sea võrra väiksem kui dets. 1938. a. Vähenemine detsembrist kuni märtsini oli 9,5%, mis on tunduvalt väiksem kui aasta varemalt, mil sama kahe arvestuse vahe oli 15%.

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,
23. aprillil 1939. a.

AKTIIVA

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i>	
kuld: rahas ja kangides	40 855 815,33
välisraha	17 941 644,—
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Cohn.</i>	1 117 326,93
3. Sisevekalid: — <i>Home Bills:</i>	
kaubavekalid	10 514 983,64
põllumajandusl.	1 735 946,67
metsetööstusl.	26 455,63
	12 277 385,99
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>	
valitsusele	—
teistele *)	18 284 081,—
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable</i>	
<i>Property and Equipment</i>	3 457 875,25
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	31 240 672,70
	120 124 821,20

1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	1 276 038,89
3. Briljavarakapitaivid	4 122 866,94
3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
a) pangatähed liikvel	56 380 158,—
b) jooksvad arved:	
valitsuse	21 319 150,43
pankade	10 904 002,57
teised	2 404 116,28
	34 687 269,28
4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i> . . .	18 658 489,09
	120 124 821,20

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 64,56%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 793 890,33
Includes Ektr. 793 890,33 guaranteed by the Government.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

LEEDU. Klaipedamaa eraldamise mõju leedu rahvamajandusele.

Effect of Loss of Klaipeda Territory on Lithuanian National Economy.

Klaipedamaa etendas senini Leedu kaubanduslikus ja tööstuslikus läbikäigus õige suurt osa. 15% kogu Leedu sisseveost langes Klaipedamaale (sisseveoväärtus 30 milj. lit. ja tonnides 200 000). Üksikuist sisseveoaineist tarvitati: kivist 25%, mineraalõlilist 20% ja teisi kaupu kuni 12% kogu Leedu sisseveost.

Väljaveos omas suurimat tähtsust puu. 1931—37. a. langes 50% kogu Leedu puu väljaveost Klaipedamaale, s. o. puu toormaterjal saadeti Klaipedamaale, mis sealt töötletud kujul saadeti edasi. Klaipedamaa vedas välja nn. „masinate ja inimeste töö tulemusi“ ja nende väärtust hinnati 15 milj. lit. Klaipedamaa eksportis pool vähem kui importis, millest järgneb, et Klaipedamaa eraldamise tõttu vähenev kaupade üldläbikäik ei tekita Leedu väliskaubandusbilansile erilisi raskusi. Kokkuvõttes kaotab Leedu nüüd 15 milj. lit. väljaveost saadud tulude näol, kuid seevastu võib sissevedu Leedu väheneda 25 milj. lit. (mis summa langes varem Klaipedamaale).

Leedu on kaotanud kolm suurt tööstusharu: tubaka- ja tubakasaaduste tööstuse, puu- ja tekstiiltööstuse. Tubaka- ja tubakasaaduste puudust suudavad leedu tööstused kõrvaldada, samuti ei hakka ka puutööstuse kaotus tekitama erilisi raskusi, sest seda toormaterjali, mida Leedu saatis senini Klaipedasse töötlemiseks, võib müüa välismaale. Suuri raskusi tekitab aga Leedule tekstiiltööstuse kaotus, sest Leedu puuvillatööstused ei ole võimelised asendama Klaipedamaa sellelaadilisi tööstusi. Senini, kui ehitatakse uusi puuvillatööstusi, peab Leedu välismaalt importima puuvillasaadusi umbes 10 milj. lit. eest.

Kokkuvõttes peab tähendama, et leedu väliskaubandusstruktuur pärast Klaipedamaa kaotust muutub järgmiselt: Leedu ei hakka enam vedama sisse väävlit, fosfaati; kivisöe sissevedu väheneb 25%, mineraalõlide — 20% ja teiste kaupade oma — 12%. Ainult puuvillasaaduste import suureneb ligi 40%.

Leedu kaupade eksport Marokosse. — *Exports of Lithuanian Goods to Morocco.*

Leedu hakkas kaupu eksportima Marokosse alles hiljuti. Kaupade ekspordi korraldamine on senini kahe ettevõtte, nimelt „Pienocentras'e“ ja „Maistas'e“, käes. Järgnev tabel annab ülevaate eelmainitud kahe ettevõtte kaupade ekspordist (prantsuse frankides) Marokosse.

	Kokku	osa	
		Pienocentras'e	Maistas'e
1938	4 500 000	3 400 000	800 000
1937	4 080 000	3 500 000	350 000
1936	1 570 000	1 320 000	250 000
1935	440 000	380 000	100 000

	Kokku	osa	
		Pienocentras'e	Maistas'e
1934	9 000	9 000	5 000
1933	30 000	24 000	6 000

Tabelist nähtub, et Leedu kaupade eksport Marokosse tõuseb iga aastaga. Peale liha- ja piimasaaduste on veel kavatsusel hakata eksportima kartuleid, kui selleks leidub soodsaid transpordivõimalusi. Sääraseid kaupu, milliseid Maroko eriti vajab, nagu õlu, maiustusi, vineeri, suhkrut, ei suuda Leedu veel pakkuda.

Rahvuslik majandusnõukogu Leedus. — *National Economic Council in Lithuania.*

Vastasutatud rahvuslik majandusnõukogu pidas oma avaistungi 17. apr. Sel puhul leedu ajakirjandus rõhutab uue organi loomise täielikku heakskiitmist rahva poolt. Praeguse olukorra juures pidavat riik kontrollima rahvamajandust ja esinema ka elustajana ning ettevõtjana. Majandusnõukogu täitvat seejuures valitsuse nõuandja asutise osa — ole-

vat leedu rahvamajanduse ajuks. Majandusnõukogu koosnevat Leedu parimaist eriteadlasist, vaatamata nende poliitilisele meelsusele. Et otseseks juhiks on rahaminister, töötavat nõukogu tihedas kontaktis valitsusega. Majandusnõukogul olevat lahendada rida tähtsaid ning kiireid probleeme.

Hobuste eksport Leedust. — *Exports of Horses from Lithuania.*

1922—38. a. importis Leedu 1 396 tõuhobust 3 277 800 lit. eest; samal ajavahemikul eksporditi 252 229 hobust 132 784 000 liti eest.

SOOME. Olukord tööstuses Soomes. — *Industrial Conditions in Finland.*

Kahel esimesel kuul 1939. a. püsis Soome tööstusolukord peagu endisel tasemel või isegi veidi paranes. Töötundide arv 1939. a. I veerandil (1938) oli siseturütööstuses 134 (141) ja eksporditööstuses — 112 (98) võrreldes 1926. a. = 100. Kogu tööstuses samamatud töötundide indeks oli 1939. a. I veerandil 90 1938. a. sama ajavahemiku 120 vastu. Samuti langes töölise arvu indeks 123-lt 1938. a. 117-le 1939. a. Võrreldes 1939. a. I veerandi vastavaid arve 1938. a. viimase kolme kuuga, on märgata siiski töölise arvu suurenemist — vastavad indeksid on 117 ja 102, ning samuti töötundide indeksi tagasiminekut

98-lt 90-le. Soome siseturütööstusist on, nagu varemgi, täielikult koormatud metalli-, mäe-, tsemendi-, telliskivitööstused, samuti ehitustegevus ja toitainetetööstus. Tootmise piiramist oldi siiski sunnitud võtma ette tekstiil- ja nahatööstuses. Soome puutöötlemistööstus vaatab tulevikku suurema lootusega, arvates, et hindade madalseis saavutati juba 1938. a. Muudugi ei kaasu sellega veel tootmise suurenemine. Võidakse märgata veel ajutist tootmise piiramist telluloosi- ja jõupaberitööstuses vastavate — esimese juures rahvusvaheliste ja teise juures põhjariikidevaheliste lepingute alusel.

LÄTI. Turbatootmise laiendamine Lätis. — *Expansion of Peat Output in Latvia.*

Poolriikliku a/s. „Kudra“ (Turvas) juhatuse otsustas sügisel 1939. a. nii pea, kui jõud vabanevad põllundusest, alata turbatootmise eeltöödega Seda rabades. Maavarade uurimisinstituut lõpetas turbaraba uurimise Lielupe madalikul, kus lähemal ajal alustatakse turbatootmist. Garosa lähedal asuv

turbatööstus on võimeline andma aastas 6000 tn. turvast. Veokuludega Jelgavasse maksub 1 tn. turvast umbes 60 lat. Suurima osa Garosas toodetud turbast tarvitab Jelgava linnavalitsus. Jelgavasse on nähtud ette turbaladude ehitamine.

ROOTSI.

Valuutaseaduse eelnõu Rootsis.

Bill on Foreign Currency Regulations in Sweden.

Rootsi finantsministeerium töötas välja valuutaseaduse eelnõu, milline annab kuningale volituse võtta tarvitusele sõjaohu korral vahendeid välismaaga maksevahetuse ja kapitali liikumise reguleerimiseks. Eelnõus on viidud läbi valuuta ostu-müügi tsentraliseerimine riigipanka ja viimase poolt volitatud pankadesse. Seaduse eelnõule on lisatud kaks valuutamäärust, milledest esimene lähtub võimalusest, et välismaa raha otsib varjupaika Rootsis, mistõttu tekib kapitali juurdevool Rootsi ning sellega ühenduses hausse-spekulatsioon rootsi rahale. Määrus näeb seepä-

rast ette abinõusid, et takistada säärast spekulatsiooni sisemaal rootsi raha vahetamise keelu kaudu välismaa valuuta vastu ning välismaal rootsi raha väljaveokeelu kehtimapaneku kaudu. Teine määrus lähtub võimalusest, et Rootsis on välisvaluuta puudus, mistõttu võib tekkida baisespekulatsioon rootsi rahale ning kapitalide äravool Rootsist. Määrus näeb siin ette käsutadaolevate välismaksuvahendite ning maksunõudmiste ratsioneerimist koos kohustusega neid müüa riigipangale või vähemalt lubada neid mitte loovutada.

P.-AM. ÜHENDRIIGID.

Federal Reserve Board'i hindadekontroll kui konjunktuuri stabiliseerimisvahend.

Report by Federal Reserve Board on Price Control as a Stabilising Factor in Business.

Märtsis 1939. a. avaldas FRB oma arvamuste hindadekontrolli kui konjunktuuri stabiliseerimisvahendi kohta, mis ilmekalt väljendab Ühendriige tänapäevast majandusteoreetilist mõtteviisi. FRB on hindadekontrolli vastu järgmisil põhjustil:

1. Rahakogusel ja protsendimääral ei ole kontrollivat mõju hindade tasemele. 1926. ja 1929. a. käibinud maksevahendite arv oli 2,6 miljardit dollarit, kuid tõusis 1938 5,7 miljardile dollarile. Siiski oli hulgi-kaubandushindade tase 1929. a. 95% ja 1938. a. ainult 77% 1926. a. tasemest. Isegi arvestades tšেকে, milledes toimitakse üle 90% makseid Ühendriiges, ei ilmnne hindade ega rahakoguse võrdne muutumine. Nii palju, kui on võimalik määrata kindlaks säärasest võrdset muutumist, tuleb seda vaadelda juhuslikuna. Samuti on võimatu leida mõnda teatavat suhet protsendimäära ja hinnatase vahel.

2. FRB kontroll rahaturu üle ei ole täielik, kuna FRB püüded maksevahendite käibe suurendamisega tõsta hinnataset on jäänud tagajärjetuks, sest majandus ei vaja liigset raha. Vabaturu-operatsioonid luhtuvad ja mõjustavad vaid hoiuste suurenemist. FRB

võib küll alandada protsendimäära ja püüda raha viia majandusse, kuid ta ei saa sundida, majandust liigse raha kasutamisele.

3. Püsiv hinnatase ei kindlusta, kestvate kõrgkonjunktuuri. 1921—29. a. püüsid hinnad võrdlemisi stabiilseina, kuid konjunktuur kannatas siiski tugevasti kõikumiste all. FRB konjunktuuripoliitika piiramine üksnes hinnatasega takistab oluliste vahendite kasutamist teisel alal, kus konjunktuuri stabiilsus on enam mõjustatav.

4. Hindade omavaheline seos on konjunktuurilelt tähtsam kui hindade keskmine. Püsiv hinnatase võib varjata hindade omavahelise seose teravat kõikumust, näiteks, tarbeainete ja kapitalahtiviste, põllumajanduslike ja tööstuslike toodete jne. vahel. Praegune hinnatase on üldiselt 77% 1926. a. omast, põllumajanduslike toodete praegune hind aga 67%, kuid tööstuslike toodete oma — 80%.

Lähtudes neist seisukohtadest jõuab FRB tulemusele, et üldkonjunktuuri stabiilsus on saavutatav vaid mitmesuguste valitsusametite ja eramajanduse koostöoga, juhitud ühtlasest makse-, kaubandus-, agraar- ja tööpoliitikast.

Kulla juurdevool P.-Am. Ühendriigesse. — *Flow of Gold to U. S. A.*

Märtsis suurenes Ühendriikide kullatagavara ligikaudu \$ 385 000 000. Kogu kullatagavara hinnati märtsi lõpuks üle \$ 15 000 000 000. Märtsis toimunud kullatagavara suurenemine oli suurim peale m. a. sept., millal Ühendriige kullatagavara suurenes \$ 624 000 000. Enamiku kulla sissevedu

toimus New Yorgi kaudu: Suurbritist \$ 151 400 000, Belgiast \$ 10 200 000, Kanadast \$ 6 200 000, Hollandist \$ 3 500 000, Indiast \$ 3 300 000, Šveitsist \$ 2 800 000, Prantsusest \$ 800 000 ja Kolumbiast \$ 1 100 000. Lääne rannikule saabus kulda Jaapanist \$ 11 500 000, Austraaliast \$ 4 000 000 ja Hiinast \$ 700 000.

BELGIA. Kartulitarvidus rahuldatakse Belgias kodumaise toodanguga.

Potato Production in Belgium Meets Home Consumption.

Vaatamata raskele pinnasele on kartulikasvatusel Belgias suhteliselt tihedalt asustatud rahvastiku juures tähtis osa. Aastas toodab belgia põllumajandus 3 kuni 3,5 milj. tn kartuleid, milline kogus vastab praegu maa-

tarvidusele, nii et kartuliimport Belgiasse on tähtsusetu. Statistiliste andmete järgi laieneb kartulikasvatus järjekindlalt — 57% 1937. a. kartuleid kultiveerivast pinnasest langes väikepõllupidajale, kellede põllupind oli

väiksem kui 5 ha. Samuti on võimalik otustada, et kartulikasvatuse osis on seda väiksem, mida suurem on põllupidaja maa. Varaste kartulite tootmine toimub eriti vaid väikepõllupidajate ja asunike poolt. Kuigi varaste kartulite saak on koguselt väiksem, annab see põllupidajale siiski suuremat kasu, kuna ta võimaldub pinnase teiskordset harimist juba juuni lõpul.

Belgia kartulikasvatusele on iseloomustav suur saak ha kohta, mis on esijoones tingitud

tasuvast pinnaseharimisest ja intensiivsest väetamisest. 1927—31. a. oli kartulisaak ha-lt 20 700 ja 1932—37. a. — 21 000 kg. Viimaseil aastail ületab Belgiat ses suhtes vaid Holland 25 000 kg saagiga ha-lt. Kartulitarvidus ametlike andmete alusel on väga kõikumine — keskmiselt arvestatakse elaniku tarvituks 200 kg aastas, mille kohaselt kasustatakse söögiks 1,7 milj. tn. ja muuks otstarbeks — 1,5 milj. tn. kogusaagist.

Täiendus Belgia kondentspiima eksportmäärusis.

Supplement to Export Regulations on Condensed Milk in Belgium.

Belgia kondentspiima eksportmäärusi (vt. Majandusteated nr. 1 — 1939) on täiendatud §§-ga 9, 10, 11):

§ 9. Kondentspiim peab olema pakitud:

a) kondentspiim suhkruta 2 kg neto-toosides, millised on kastides igas 12 toosi,

b) kondentspiim suhkrulisandusega 13 inglise untsi ehk 368 g neto-toosides, milised on kastides igas 48 toosi. Ekspordiks on lubatud ainult toosides piim.

§ 10. Ettevõtteid on kohustatud tähendama toosidel kondentspiima rasvasisalduse,

milline peab olema kontrollitud ja sisaldama vähemalt 7,5% rasvainet.

Kondentspiim suhkruta, mis läheb Suurbriti impeeriumi, peab sisaldama vähemalt 9% rasvainet ja 31% kuivainet, kuna teisisse riigesse minev piim peab sisaldama vähemalt 7,5% rasvainet ja 25,5% kuivainet.

§ 11. Kui mingil põhjusel toodang ei vasta nimetatud nõudele, peab ettevõtte sellest informeerima piima- ja piimasaaduste ametit hiljemalt 24 tunni jooksul, märkides toodangu aja ja koguse.

POOLA. Põllumajanduslik omaabi Poolas. — *Co-operation in Polish Agriculture.*

Põllutööstusministeerium andis määruse põllumajandusliku omaabi teostamiseks. Põllumajanduslik omaabi hõlmab vastastikust abistamist transportvahendite, põllutöömasi-

nate ja seadiste laenamisega, samuti abistamist külvamisel, põldude harimisel, lõikusel jne. ning põllumajandustoodete transportimisel.

Sandomiri papivabriku ehitus. — *Construction of Cardboard Factory.*

Papi ja isoleermaterjalide vabriku ehitus Sandomiris jõuab tõenäoliselt lõpule apr. Nimetatud vabrik, mis on ainus sellelaadiline

tööstuse keskpirkonnas, annab alguses tööd vaid vähestele töölisile, milliste arvu hiljem tublisti suurendatakse.

KANADA.

Kanada tselluloosivabrikud raskusis.

Canadian Cellulose Factories in Difficulties.

Briti Kolumbia tselluloositööstus vajab aastaid kestnud raskusist ülesaamiseks uusi turge. Viimase kümne aasta jooksul on puuraisest kasustatud 80% ehitusmaterjaliks ja ainult 20% tselluloosi tootmiseks. Tselluloosi tootmiseks eriti kohase metsaga alad

ootavad seepärast laiemaulatuslikku kasutamisele võtmist. Samuti on vähenenud Briti Kolumbia puumaterjali väljavedu 20%. Eriti põhjustavat raskusi tselluloosi turustamisel Skandinaavia riikide tugev võistlus.